

Fartyg med namnet *Jarramas* samt lite om Skeppsgossekåren och kårens skolskepp

Det finns väl knappast något fartyg, som så mycket varit en symbol för Karlskrona, som skeppsgossefartyget Jarramas, idag museifartyg vid Marinmuseum och dessförinnan övningsfartyg för Skeppsgossekåren, övningsfartyg för Flottans sjömansskola, Sjökrigsskolan, museifartyg för Karlskrona stad med kafé och underhållningskvällar och i dag en viktig symbol för Marinmuseum.

Övningsfartyget *Jarramas*, nybygge nr 275

Fullriggaren *Jarramas* (IV) ligger idag förtöjd vid Marinmuseum i Karlskrona. Hon har blivit något av en symbol för örlogsstaden Karlskrona och förekommer på bild i alla möjliga sammanhang i syfte att locka besökare till staden.

Namnet *Jarramas*

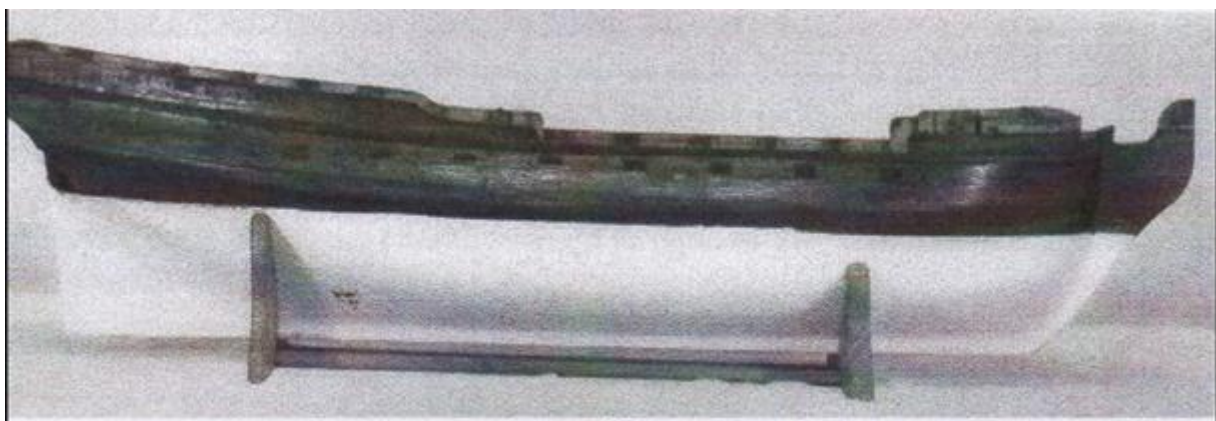
Enligt tradition skall namnen *Illerim* och *Jarramas* betyda "Blixt och dunder". Namnen är turkiska och översättningen stämmer, vad gäller namnet *Illerim*, som betyder Blixt och Dunder. *Jarramas* översatt blir den elake, den ouppfostrade, den busige. Enligt sägen skall namnen ha utnyttjats som smeknamn under Karl XII:s härjningar i Bender.

Fartyg med namnet *Jarramas*

Fyra fartyg i svenska flottan har haft namnet *Jarramas*.

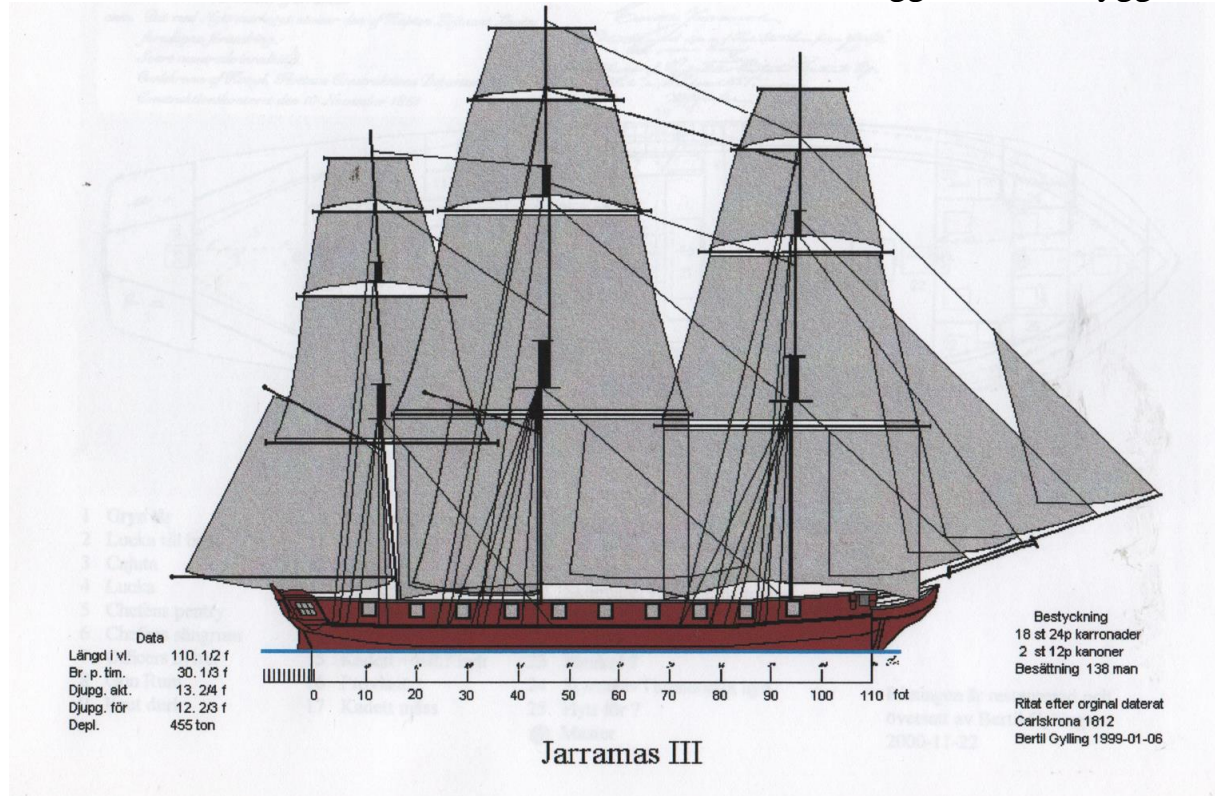
Jarramas I var en fregatt, som byggdes i Västervik och löpte av stapeln där den 14 juli 1716. Fartyget slopades 1754 i Karlskrona. varefter en ny fregatt byggdes, i princip efter samma modell. Konstruktör av *Jarramas I* var Charles Sheldon och sonen Jacob kan eventuellt vara den, som byggde fartyget.

Jarramas I gjorde 1721 en resa med destination Madagaskar för kontakter med en dåvarande sjöröwarekoloni. Expeditionen kom dock aldrig fram, utan fick avbrytas i Cadiz på spanska atlantkusten. Systerfartyget *Illerim I* byggdes dock på Örlogsvarvet i Karlskrona efter samma modell och blev nybygge nr 69.

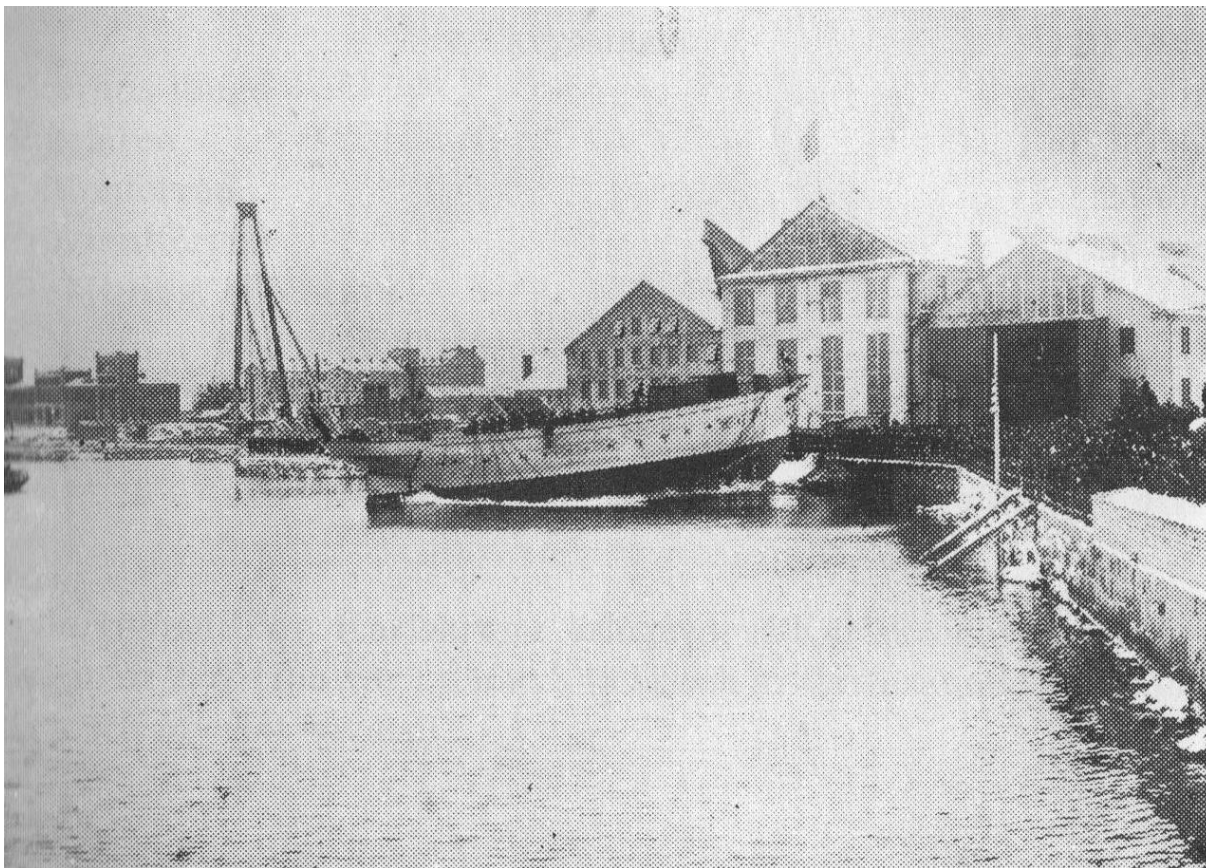
Fregatten *Jarramas II* byggdes på Örlogsvarvet i Karlskrona och sjösattes 1759 som nybygge nr 108. Hon var bestyckad med 34 kanoner och var enligt uppgift ett mycket välseglande fartyg.

Jarramas III var en korvett, som byggdes på Örlogsvarvet och sjösattes den 13 april 1821 som nybygge nr 195. Konstruktör var Johan Aron af Borneman (1768 - 1846), som konstruerade flera betydande fartygsbyggen. Hon utrangerades som bemannat fartyg 1860 och användes sedan bl.a. som materialbod fram till 1879, då fartyget slopades och såldes. Det utrangerade fartyg köptes av tysken Frans Herrman Wolff, som sysslade med stenbrytning på olika platser i Blekinge. *Jarramas III* kom att fungera som kaj vid en stenbrygga på Jordö i Listerby skärgård i Blekinge. I början av första världskriget sprängde försvaret bort vraket efter *Jarramas* för att komma åt den innanför liggande stenbryggan.

Jarramas IV beställdes våren 1898 och konstruktionsritningen är undertecknad den 20 juni 1898 av Hjalmar Hugo Lilliehök. Till bygget anslogs 114 796 kronor, en summa som utökades med ytterligare drygt 38 000 kronor för rigg och annan utrustning.

Fartyget byggdes på Örlogsvarvet i Karlskrona som bygge nr 275 och var varvets sista segelfartygsbygge. Fartyget sjösattes den 1 februari år 1900 kl 14 00. Befälhavande amiralen, Jacob Hägg, svarade för sjösättningen. *Jarramas* var byggd i järn till skillnad från systerfartyget *Najaden* (nybygge nr 267, 1897), som var byggd i trä på järnspant

Jarramas levererades till flottan i maj år 1900 för att kort därefter gå ut på sin första expedition med skeppsgossar.

Fartygsdata

Längd överallt	39,15 meter
Bredd	8,38 meter
Djupgående	3,16 meter
Deplacement	350 ton
Segelyta	1 002 m ²
Masternas höjd över däck	
Fockmast	24 meter
Stormast	25,5 meter
Kryssmast	20,85 meter
Besättning (1900)	3 officerare
	1 läkare
	2 underofficerare
	6 underofficerskorpraler
	10 anställda sjömän
	100 skeppsgossar

Proviant för 35 dagar och vatten för 28 dagar

Första sjöexpeditionen

Den 17 maj år 1900 hissades befälstecknet på *Jarramas*, som låg dockad på Örlogsvarvet och fyra dagar senare inmönstrade den första besättningen. Den 22 maj togs fartyget ut ur dockan och bogserades ut på redde, devierade

kompassen och övade besättningen i att sätta och bärga segel. 92 man var engagerade på däck och i riggen.

Den 23 maj mönstrade fartygschefen, kapten Carl Gyllenstierna ombord och han blev den förste av alla fartygschefer genom åren.

Den 24 maj gick *Jarramas* till segels och i hemmafärdsvatten övades segelexercis fram till den 2 juni, då fartget gav sig ut på sin första sjöexpedition. Färden gick mot Öresund och ut på Västerhavet med besök i Malmö, Göteborg och Strömstad. Den 9 juli återkom *Jarramas* till hemmahamnen för att t.o.m. den 31 augusti segla på Östersjön och med ett antal hamnbesök. Med detta var första årets sjöexpedition genomförd och fartyget avrustades.

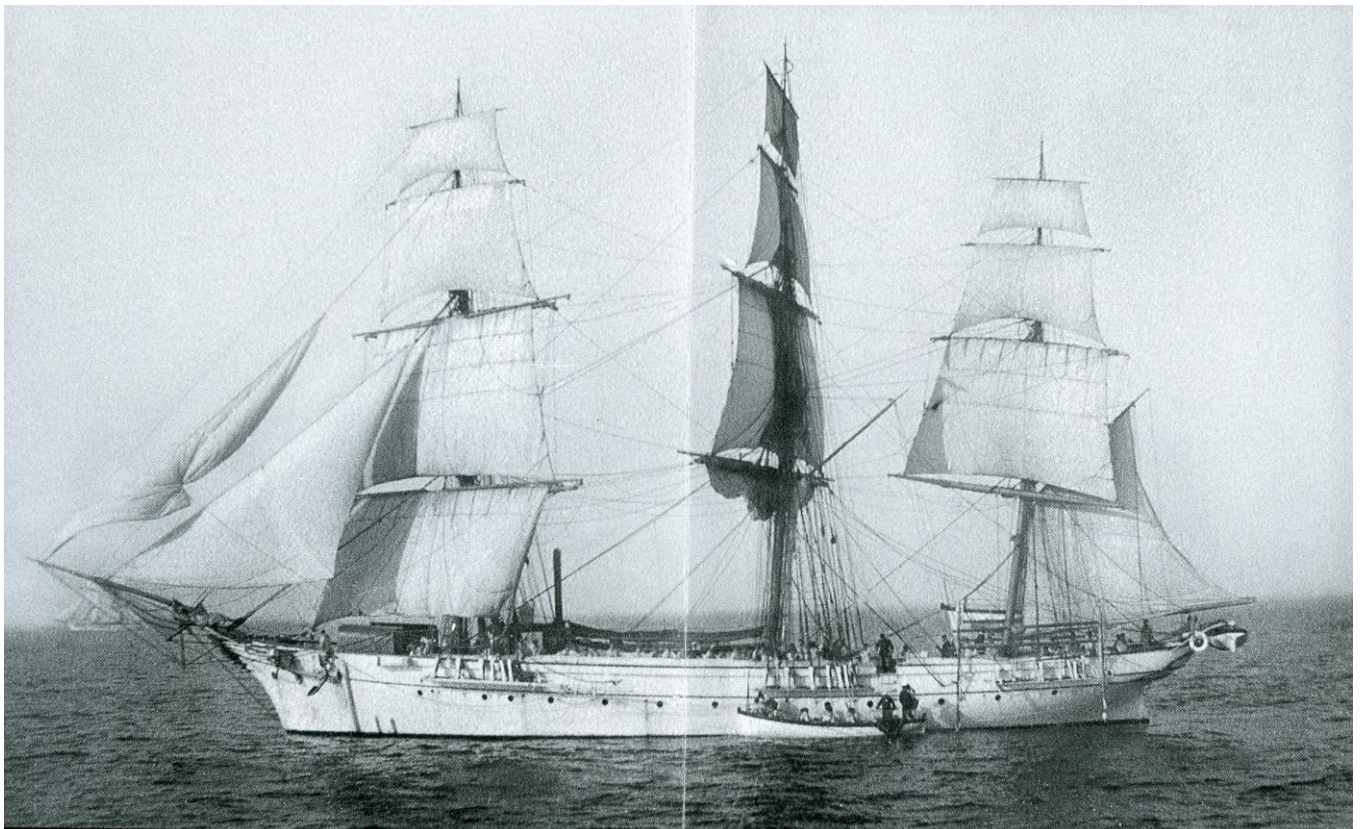
Utlandsbesök

Första gången *Jarramas* gjorde besök i utländsk hamn var 1907, då man besökte Leith, förstad till Edinburgh i Skottland.

Sommaren 1910 besökte skeppsgosseavdelningen, där *Jarramas* ingick, Libau i Ryssland, där man bl.a. imponerade på de ryska värdarna genom sitt sätt att ro fartygets gigg.

År 1924 gjordes en något längre resa. Resan gick först till Arendal i Norge och därefter till Niewendiep i Holland. Det blev en styv segling på nio dagar från Norge.

1933 besöktes Riga i det då fria Lettland, historisk mark för svenskar. Seglingen såväl dit som hem präglades av hårda vindar.

De sista åren

Efter 1938 års seglingssäsong låg *Jarramas* stilla under några år på Örlogsvarvet i Karlskrona. I början av 1940-talet bestämdes, att segelfartygsutbildningen skulle återupptas och *Jarramas* rustades sommartid för segling med officersaspiranter, gymnasister och elever vid Flottans sjömansskola, som 1943 hade etablerades i Karlskrona.

Jarramas gjorde sin sista resa sommaren 1946 och ersattes åter därpå av de nya skonerterna *Gladan* och *Falken*.

Vad hände sedan

Efter avrustningen 1946 lades fartyget i malpåse och det var oklart om hennes framtid. 1949 aktualiserades försäljning till Karlskrona stad och efter det, att *Jarramas* utrangerats 1950, såldes fartyget till Karlskrona för 30 000 kronor. Till detta kom ytterligare 10 000 kronor för vissa rustningsarbeten. Initiativtagare var stadsfullmäktiges ordförande, rektorn för Centrala verkstadsskolan O W Andersson.

Jarramas förlades vid Borgmästarefjärden och utnyttjades under en följd av år som sommarkafé och viskvällar under ledning av den legendariske Karlskronajournalisten Vincent Rundkvist.

I samband med invigning av Marinmuseum på Stumholmen 1997, skänkte Karlskrona kommun *Jarramas* till Marinmuseum och idag ligger fartyget förtöjt utanför museet.

Olle Melin